

1001 manieren om een boog te zijn

In gesprekken aan de meet lijkt het of we precies weten wat dat is: traditioneel boogschieten. Alsof het om één stijl gaat...

Maar de boog is duizenden jaren lang geschoten, door vele volken, in sterk van elkaar verschillende omstandigheden, op de meest uiteenlopende plaatsen. Vele stijlen zijn gekomen en gegaan. Afgaande op wat we kunnen zien bij de laatste volken die hun boog nog gebruiken voor de jacht, en ook op wat er beschreven is in het verleden, werden stijl van schieten en ontwerp van de boog aangepast aan de eisen die de omgeving stelde, en aan de specifieke behoeften van de schutters. Het resultaat is vaak een manier van schieten, die sterk verschilt van die van ons. En al begrijpen we de achtergrond niet in alle gevallen, over het algemeen zijn er voor die verschillen ook goede redenen.

Een paar voorbeelden.

Zuid-Amerikaans regenwoud

In het oerwoud van de Amazone worden vaak zeer lange bogen gebruikt, met al net zo lange pijlen. De bogen worden zo laag opgespannen, dat de pees soms bijna plat tegen de boog aan ligt. Domme Indianen? Allerminst! De prooi bestaat meestal uit apen hoog in de bomen, of andere dieren die zich in het dichte struikgewas verborgen houden. Schieten met korte pijlen zou betekenen dat ze na ieder gemist schot een pijl kwijt zouden zijn. Bovendien zijn lange pijlen minder gevoelig voor een wat afwijkende spine (buigzaamheid van de pijl, afgestemd op de kracht van de boog).

De vochtigheidsgraad in het regenwoud is extreem hoog, en zou bij houten bogen van de lengte die wij die gebruiken voor teveel 'string follow' zorgen (de boog blijft dan permanent wat gebogen staan in de richting waarin hij wordt uitgetrokken), waardoor de kracht van het schot sterk zou afnemen. Dat wordt voorkomen door de boog extra lang te houden. Door hem laag op te spannen, is de afstand waarover de pees gedurende het schot tegen de pijl duwt groter, wat het schot veel krachtiger maakt. Bovendien wordt de pijl helemaal tot aan het oor uitgetrokken, of zelfs nog verder, net zoals de oude Engelsen deden. De vingers trekken de pees meestal aan met de mediterrane greep, net als bij ons, maar de pijl ligt soms aan de duimzijde van de hand die de boog vasthoudt. Die mediterrane greep, één vinger boven de pijl en twee onder, vind je vaak terug bij stijlen waarin een relatief lange boog wordt gebruikt. Bij korte bogen wordt de hoek van de pees zo klein, dat er een onaangename druk op de vingers ontstaat, en is over het algemeen een andere oplossing gevonden.

Ook de "pinch grip" wordt in het Amazonewoud vaak gebruikt, zoals op deze foto*. De pijl wordt uitgetrokken door de nok tussen duim en gekromde wijsvinger te knijpen, zoals kinderen meestal spontaan doen. Als de schutter opgroeit en krachtiger bogen gaat schieten, voegt hij eerst één, en later eventueel nog een vinger toe, die onder duim en wijsvinger kracht tegen de pees zetten. De pinch grip kan gebruikt worden bij zowel lange als korte bogen.

Prairies van Noord-Amerika

De Prairie-Indianen uit Noord-Amerika, beroemd geworden door de Westerns, gebruikten heel korte bogen, soms recht, soms met een recurve, meestal versterkt met

dierlijke pees gelijmd op de rugzijde. De boog was zo kort, omdat die voornamelijk vanaf het paard werd geschoten, vaak in volle galop. Daarbij was een korte boog handig om die links en rechts over de nek van het paard te kunnen bewegen. Tijdens krijgscampagnes werden acrobatische toeren uitgevoerd (à la de Argentijnse gaucho's die je misschien wel eens op TV hebt gezien) om de vijand te imponeren en om zelf niet geraakt te worden (en ook om de pikorde binnen de eigen gelederen te bepalen! Dit was echt een behoorlijke machocultuur!). Deze Indianen konden hun boog zelfs afschieten terwijl ze in volle galop verscholen achter de nek van het paard hingen. Met een lange boog had dat nooit gekund. Doordat deze bogen zo kort waren, konden ze niet zo ver uitgetrokken worden als die van ons (ze zouden breken). Een ankerpunt zoals bij ons werd dan ook niet gebruikt. De pijl werd uitgetrokken met de pinch grip, zoals boven beschreven. Over aan welke kant van de boog de pijl werd gehouden, is niet iedereen het eens. Zelf denk ik dat het aan de rechterkant was, omdat je op die manier sneller kunt schieten, wat voor deze strijd lustige Indianen van belang was. De boog werd laag opgespannen, om op die manier toch nog zo'n tien cm verder uit te kunnen trekken, en zo meer kracht aan het schot te geven. De foto is gemaakt in 1908 door Edward Curtis, die de cultuur van de Indianen vlak voor die verdween op de gevoelige plaat heeft vastgelegd. Je ziet een Apsaroke krijger, één pijl in zijn rechterhand, een in de hand waarmee hij de boog vasthoudt (volgens het officiële commentaar twee, maar ik zie er eerlijk gezegd maar één), en een derde in zijn mond.

Californië

Hiernaast een foto van Ishi tijdens een hertenjacht. Ishi was de laatste Indiaan in Noord-Amerika die zich aan de Amerikanen overgaf, in 1911, na zich jarenlang verborgen te hebben gehouden in een donker ravijn. In zijn jeugd maakte hij nog deel uit van een volk van 4- à 5000 mensen en kregen blanke Californiërs hun munitie vergoed van de overheid, als ze die tegen Indianen gebruikten. Nu was hij de laatste overlevende van zijn stam, en was de stemming bij het Amerikaanse volk al zo veranderd dat hij met nieuwsgierige sympathie werd ontvangen (vreemd genoeg vind ik nergens een aanwijzing voor zelfs maar een beetje schuldgevoel voor die door de overheid gesubsidieerde genocide). De belevenissen van Ishi staan beschreven in een boek uit 1923: 'Hunting with the Bow and Arrow', geschreven door Saxton Pope. Het is tegenwoordig gratis te downloaden van internet, en het is een aanrader.

Ishi maakte flatbows die meebogen in het handvat, dus in zekere zin een combinatie van flatbow en longbow. Bij het schieten kantelde hij de boog naar buiten, en trok de pees aan door zijn duim er omheen te haken. Zijn wijsvinger legde hij langs de pijl, en zijn middelvinger haakte hij om de top van zijn duim. Een volgende pijl om

te schieten legde hij naast zich op de grond, zoals op de foto, of hield hij onder de arm waarmee hij de pijl aantrok. Ishi schoot bij voorkeur vanuit een zittende of gehurkte positie, omdat je zo, naar zijn idee, de prooi het minst alarmeerde. Het is een stijl die wel héél erg afwijkt van die van ons, maar waarmee hij uitstekend kon jagen, zoals hij herhaaldelijk demonstreerde. De bogen die Ishi gebruikte, hadden een trekgewicht van ongeveer 45#.

Toch vraag je je dan af: waarom die vreemde manier van schieten, waarbij de boog naar buiten wordt gekanteld? Over het algemeen had men wel goede redenen om te kiezen voor een bepaald model boog en een bepaalde schietstijl. Wat waren die redenen in dit geval? Ik weet het niet.

Dat het niet alleen maar een rare gewoonte van deze individuele Indiaan was, bewijst deze foto** van een Tsimshian Indiaan. Hij schiet op een vergelijkbare manier, al woonde hij vele duizenden pijlschoten verder naar het noorden, aan de westkust van Canada, of zelfs in Alaska. Ook deze man trekt de boog aan met zijn duim, maar hij heeft het wapen zo ver naar buiten gedraaid, dat hij zijn duim vanaf de andere kant om de pees haakt. Heb je een idee wat hier achter zou kunnen zitten, laat het me weten!

David Geritz

*Bron: internet forum Paleoplanet, Archery – primitive bows: thread “Amazon bow pics”, by “Forginhill”

**Bron: <http://www.civilization.ca/cmc/exhibitions/aborig/tsimsian/intro02e.shtml>